

Dykker ved agterenden af hospitalsskibet *Lanfranc* fra 1. verdenskrig

Tekst og fotos: Steve Jones

Under Første Verdenskrig betød erklæringen af den såkaldte uindskrænkede krigsførelse, at skibe, der hidtil havde været betragtet som fredede, blev mål for overraskelsesangreb fra tyske ubåde. Steve Jones har besøgt to af de mest mindeværdige vrage i Den Engelske Kanal, som blev ofte for denne yderst kontroversielle politik.

En opret agterstavn dukkede op gennem det grågrønne vand omkring 10 meter under mig. Forrige gang jeg besøgte dette vrage på en kold oktoberdag, var der totalt mørkt på denne dybde, men i dag var det anderledes, og den høje sol over hovedet afslørede endelig HMHS *Lanfranc* i sin fulde pragt.

Vores dykkergruppe holdt pause et øjeblik for at orientere sig, hvilket var nemt med skudlinjen placeret lige bag på dette enorme skib. Mens vi svævede rundt, svømmede en stor stime af sperling (en af torskefamilierne) rundt om os, skjulte

vrage for vores lygter og delte sig først, da vi begyndte vores lange svømmetur fremad.

Vi modstod fristelsen for yderligere udforskning ved agterenden. Her var det muligt at komme ind i skibet gennem

et manglende ovenlysvindue og gå flere dæk ned til spiseområdet, men vi ville se hele skibet, og selv med en lang periode med slækvande ville det tage et helt dyk at komme fra ende til anden. *Lanfranc* er et af de

vrage, man er nødt til at besøge flere gange.

Historien om Lanfranc

Lanfranc var et 6.287 tons tungt tidligere linjeskib bygget i Dundee og bestilt af den britiske

regering i 1915 til at tjene som hospitalsskib. Den 17. april 1917 stævnede det ud i fuld Røde Kors-mundering fra Le Havre til Southampton med over 500 ombord, herunder 387 patienter fra både Storbritannien og Tyskland.

Men efter mindre end en tredjedel af rejsen og uden varsel ramte en torpedo fra UB-40 i bagbords side mellem maskinrummet og lastrum nr 3 og forårsagede en enorm eksplosion.

Redningsbåde blev sænket

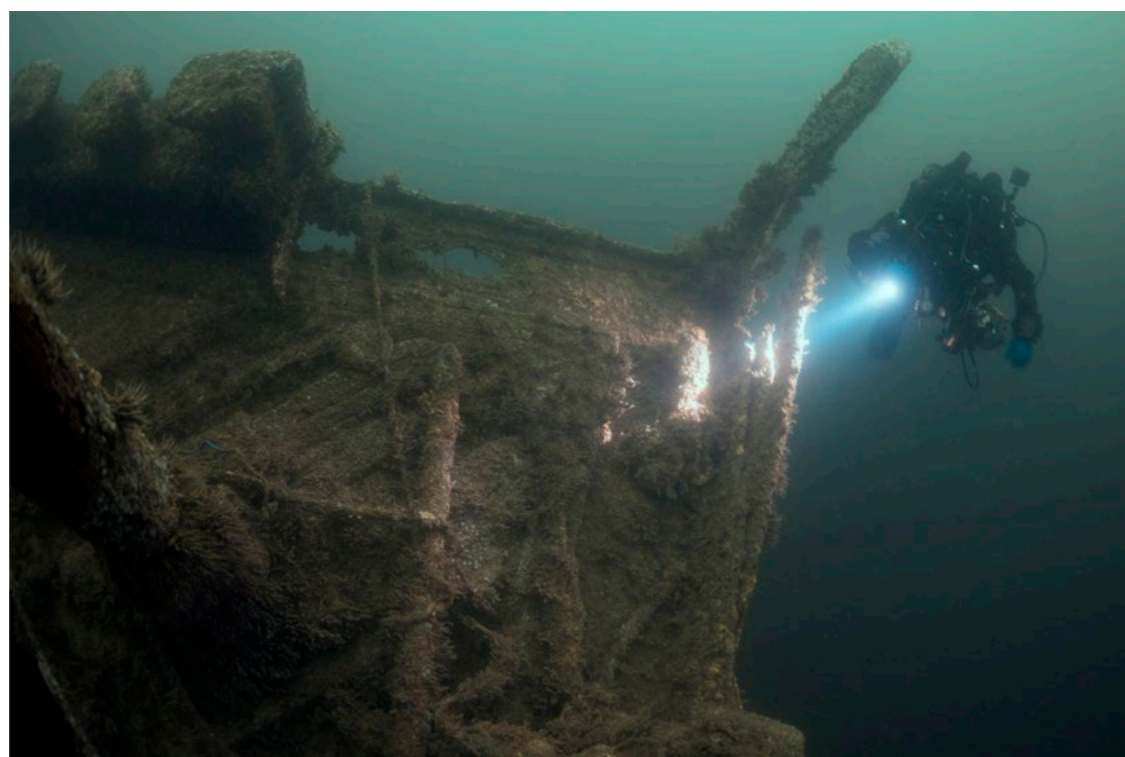
Hospitalsskibe Krigens ofre

Dykker udforsker det spredte dæksmaskineri på *Lanfranc* (ovenfor). *Lanfranc* er et enormt vrage, som kræver flere dyk for at blive værdsat fuldt ud (øverst til højre og i midten). Dykker ved *Lanfrancs* markante stævn (til højre)

ned, efterhånden som *Lanfrancs* fremdrift aftog, men rædslen fortsatte, da en båd straks sank og kastede passagererne i havet, hvorfra de blev samlet op af andre både. *Lanfranc* holdt sig kun flydende en time endnu, og i hård sø udsatte eskortefartøjerne sig for stor risiko for at redde de overlevende, og takket været deres hurtige indsats begrænsede tabet af liv sig til 34.

Lanfrancs angriber, UB-40, fortsatte med at skabe ravage og nåede at sænke omkring 100 skibe i løbet

af sin karriere, herunder en række velkendte vrage på Englands sydkyst, såsom *Salsette*. Den blev til sidst selv sænket i oktober 1918 under evakueringen af Belgien.

Dykning på vraget

Vi fortsatte vores dyk og svømme-

de frem til midtskibs, hvor vraget er forvredent. Her fandt vi maskineri og inventar blandt resterne af dækket, som var begyndt at kollapse indad. I nærheden af området med kollisions-skaderne så vi noget af skibets indhold spredt på havbunden på omkring 50 meters dybde. Da vraget ligger i

fransk farvand, er det strengt forbudt at fjerne artefakter.

Da vi fortsatte mod fordækket, som var yderligere forvredet mod styrbord, blev skibets linjer genkendelige igen. I den stadigt tiltagende strøm var vi omhyggelige med at undgå de trawl-net som vraget er viklet ind i, og vi drev væk fra vraget ved stævnen og begyndte vores opstigning, da tidevandet definitivt var ved at vende.

Ubegrænset krigsførelse med ubåde

April 1917, den måned, hvor *Lanfranc* sank, var krigens værste for den allierede skibsfart, efter en allerede katastrofal marts, hvor 25 procent af al indgående skibsfart var blevet sænket. Genoptagelsen af den "ubegrænsede" ubådskrig den 1. februar havde været et sats for Tyskland, som var nødt til at afveje den øgede skade på Storbritanniens skibsfart mod risikoen for at pådrage sig USA's vrede, som stadig ikke var med i krigen.

De normale angrebsregler, som tilskrev, at ubådene kom op til overfladen og beordrede handelsskibenes besætninger at gå i redningsbådene, før de sænkede skibet, blev af den tyske kommando betragtet som særligt farlige for ubådene, da eskortefartøjer ofte ledsagede handelsskibe, og handelsskibene selv ofte var bevæbnet med kanoner, der let kunne sænke en skrøbelig ubåd. Man mente, at disse restriktioner i høj grad kastrerede ubådenes effektivitet, og efter mange overvejelser satte Tyskland sin lid til ubegrænset krigsførelse, hvor ubåde kunne angribe uden at komme op til overfladen, i håb om, at det sammen med en dårlig høst hurtigt ville slå Storbritannien ud af krigen.

Med 500.000 tons sænket i både februar og marts, som steg til 860.000 tons i april, var der kun seks ugers hvedeforsyning tilbage. Men satsningen mislykkedes, Storbritannien holdt ud, og i slutningen af marts var syv amerikanske skibe blevet sænket, hvilket

Dette enorme vrage ligger på mellem 36 og 52 meters dybde (ovenfor og til venstre); Dykker ved ventilationstragten (øverst i midten); Pullerter blandt vragedelene på *Lanfranc* (øverst til venstre); De forreste ankerspil er blandt de mest spektakulære syn på dette fornujelige vrage (nederst til venstre).

Kors-markeringer og fungerede som hospitalsskib, da det vendte tilbage fra Frankrig med sårede, da det blev angrebet. Da deres lyse, let genkendelige bemaling gjorde dem sårbare i stedet for at yde beskyttelse, blev betegnelsen for mange hospitalsskibe, der opererede i Kanalen, ændret til "ambulancetransporter", som var bedre camouflerede, defensivt bevæbnede og kunne sejle i konvoj, men stadig medbringe sårede. Overlevelsesraten blev forbedret, men der var stadig tab, og i august 1918 blev den australske ambulance-transport *Warilda* sænket.

Dykning på Warilda-vraget
Warilda ligger også midt i Kanalen, godt tre timers sejlads fra den sydlige

belastede forholdet mellem Tyskland og USA til bristepunktet. Den 6. april 1917 erklærede den amerikanske præsident Woodrow Wilson således krig mod Tyskland, og selvom tabene forblev høje

i hele 1917, bragte indførelsen af transatlantiske konvojer langsomt situationen tilbage fra randen af katastrofe. Alt i alt gik over seks millioner bruttoton af allieret skibsfart tabt det år.

Regler for krigsførelse

Propagandakrigen mellem Storbritannien og Tyskland forplumrer nogle af de fakta, der omgiver *Lanfrancs* forlis. Ifølge Haag-konventionen havde fjenden både pligt til at advare skibet og ret til at inspicere det for at fastslå, om det blev brugt til militære formål, hvis de havde mistanke om, at et hospitalsskib blev brugt til det. Men Tyskland forsøgte at

retfærdiggøre sænkningen af hospitalsskibe uden varsel ved at hævde, at de blev brugt til at transportere tropper og ammunition over til Frankrig.

De havde allerede erklæret, at sådanne skibe ville blive angrebet, og *Lanfranc* var faktisk blevet trukket tilbage af Storbritannien fra den officielle liste over hospitalsskibe på det tidspunkt, hvor det blev sænket. Alligevel kan det ikke bestrides, at det bar Røde

Dykker udforsker de forreste sektioner af *Lanfranc*.

kystby Brighton, og er et 125 meter langt vrage, der konkurrerer med *Lanfranc* om, hvem der er det bedste dyk. De to udgør en ideel todages tur med en behagelig overnatning i Fécamp i Frankrig.

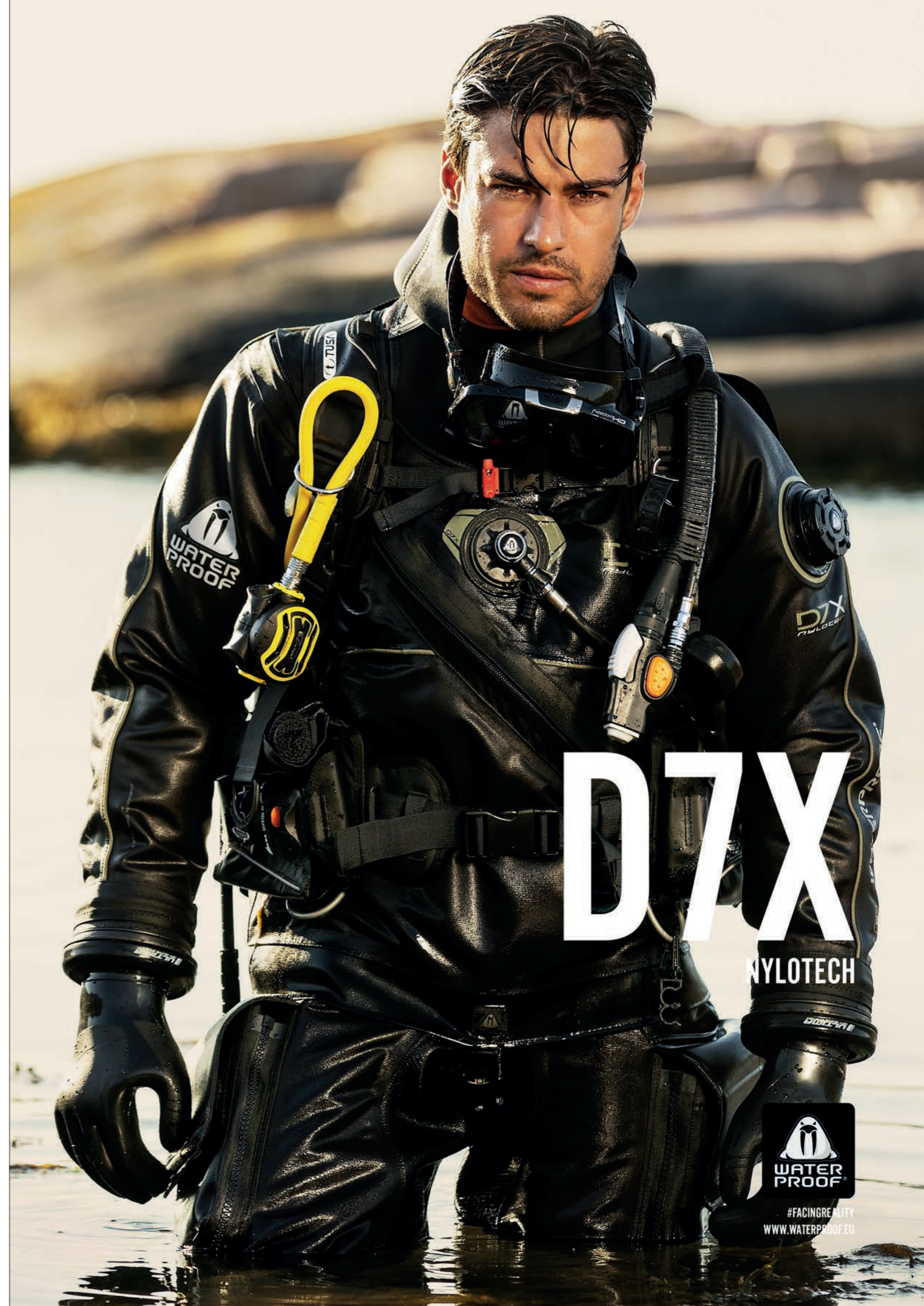
Vores gruppe af dykkere dykkede ned for at finde skudlinjen liggende på skroget nær havbunden på 50 meters dybde, så vi gik tilbage til dækket, som vi kunne se tværs over, da sigtbarheden var mere end 15 meter denne julidag. Lysniveauet i omgivelserne svarede til det, man normalt ser på langt lavere dybder. Skibets ræling glinsede af orange og hvide anemoner, omgivet af fiskestimer i et sceneri, der mindede om langt varmere klimaer.

Warildas historie

SS *Warilda* gik ind i krigen som transportskib i 1915. Med sine 7.713 tons var hun i stand til at transportere tusindvis af tropper. I juli 1916 blev hun ombygget til hospitalsskib og foretog efterfølgende over 180 ture i denne rolle med tusindvis af patienter. Efter flere nærved-ulykker i begyndelsen af 1918 gik *Warilda* til grunde den 3. august, da hun stødte på UC-49 i overfladen, mens hun var på vej fra Le Havre til Southampton. *Warilda*, som havde 801 om bord, forsøgte uden held at ramme ubåden, men UC-49 sendte en torpedo tilbage, som ramte mellem maskinrummet og lastrum nummer 4 og dræbte 101 patienter med det samme.

En overlevende, der blev citeret af *The Times* den 6. august 1918, beskrev de ombordværendes mod: "Det var en god ting, at alle holdt hovedet koldt. Lægerne var fantastiske, ja, hele personalet gjorde et godt stykke arbejde med at bringe de sårede mænd fra afdelingerne til dækket. Mand efter mand måtte bæres, lige som han lå i sin seng, og det var en meget anstrengende opgave at få dem op i bådene."

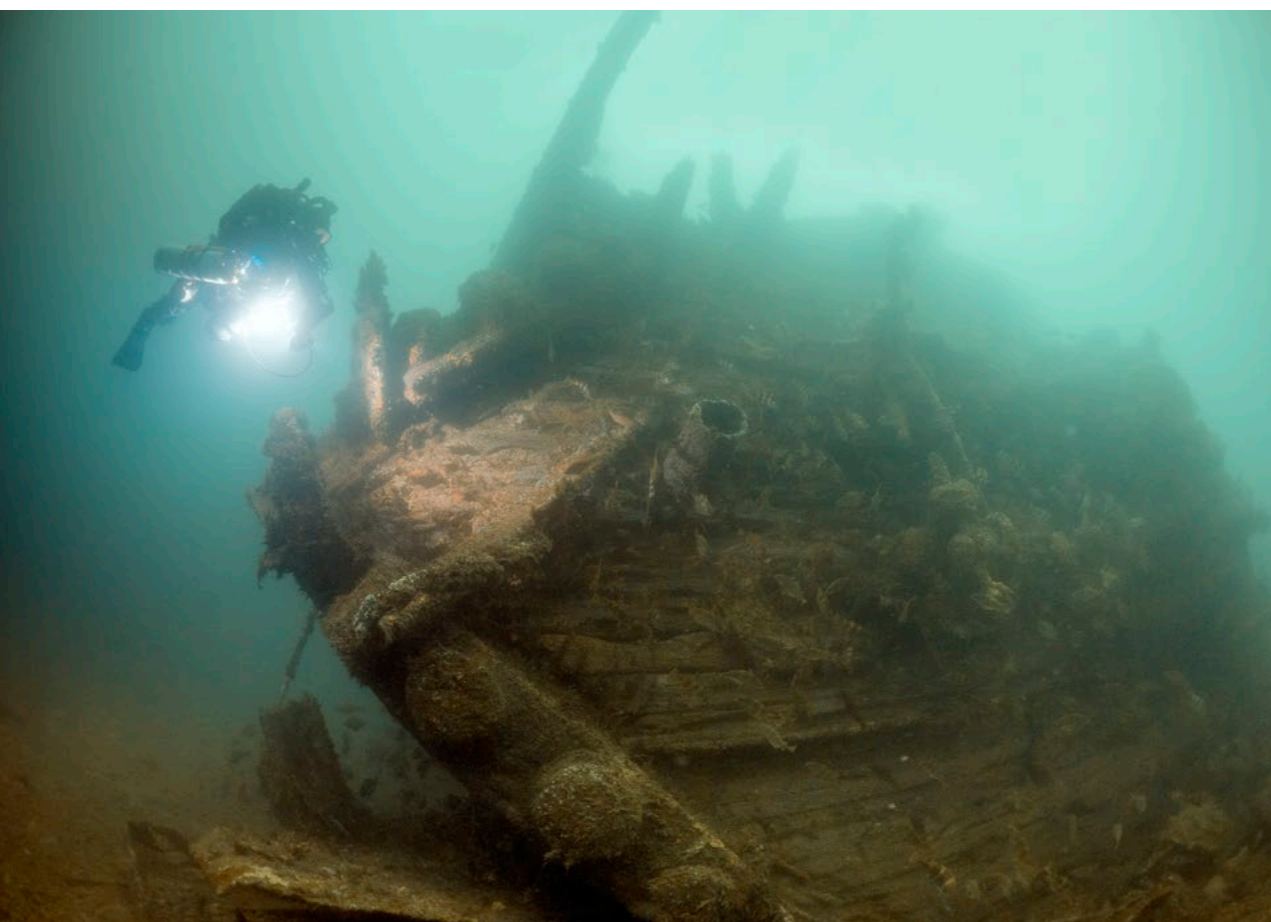
Der kom hjælp fra to eskortefartøjer. Hvis *Warilda* ikke havde været i stand til at holde sig flydende i flere timer, ville mange flere liv være gået tabt end de 123, der ikke overlevede. *Warildas* angriber, UC-49, var også ved at møde sin skæbne, og *Warilda* blev

D7X
NYLOTECH

#FACINGREALITY
WWW.WATERPROOF.EU

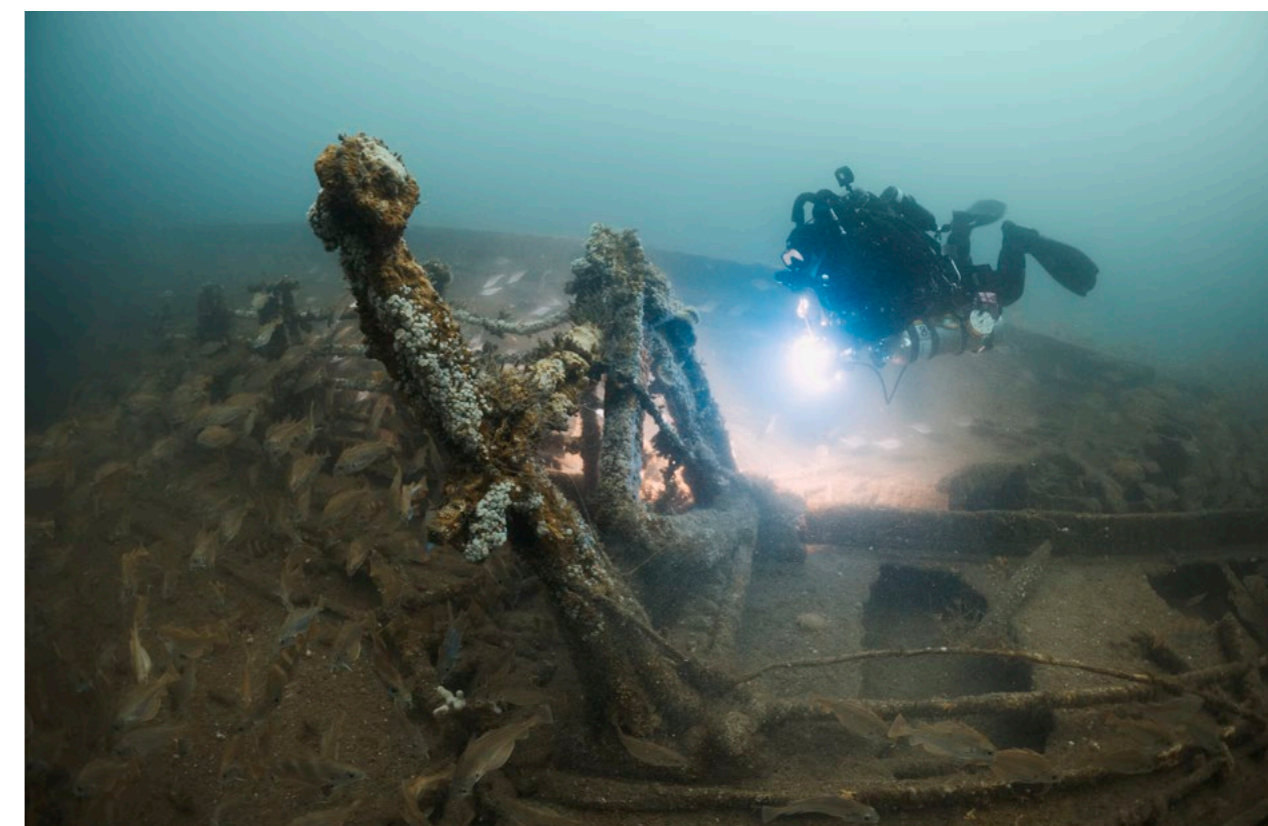

Udforskning af kølen (øverst til venstre) og de forreste sektioner (øverst til højre) af *Warilda*; Vragdele på *Warilda* nær det sted, hvor overbygningen engang stod (til højre)

det sidste skib, der blev sænket af denne ubåd. Efter yderligere to angreb, som beskadigede *Tuscan Prince* og *Portwood*, blev UC-49 dybdebombet af destroyeren HMS *Opossum* ud for Berry Head, Devon, og gik tabt med alle mand fem dage efter angrebet på *Warilda*. Det var den første ubåd, det lykkedes at jage ved hjælp af hydrofoner, og den sidste, der blev sænket i Kanalen af overfladefartøjer under Første Verdenskrig.

Dykning på vragstedet

Vraget af *Warilda* ligger på bagbords side, og det er stort! Nogle steder rager det næsten 10 meter op fra havbunden. Da vi bevægede os fremad, inviterede

huleagtige åbne sektioner af vraget til yderligere udforskning. Området, hvor broen engang stod, var nu et virvar af sammenfiltret metal, men stævnen blev hurtigt genkendt, da den var helt intakt og lå på siden.

Herfra var turen til agterstavnen lang.

Da der var så meget at udforske undervejs, tog vi os god tid, for den bageste del af skibet kunne altid vente til et andet dyk. Havbunden langs hele skibets længde var fyldt med vragdele. Selv om overbygningen var kollapsede, var genkendelige elementer som rækværk

*Warilda*s spektakulære stævn er et uforglemmeligt syn.

Rester af dækket på *Warilda* (til venstre); Disse offshore-vrag er et paradis for livet i havet (øverst og nederst til venstre).

valgte ikke at angribe, da medmenneskeligheden vandt over deres ordre. Selv om eftertidens visdom minder os om den titaniske kamp mellem nationer, der rasede på det tidspunkt, gik disse ordre imod Haag-konventionen og blev beordret af en gruppe mænd i den øverste kommando, som befandt sig på stor afstand af de enorme lidelser, de påførte de hjælpeløse ofre. Kun historien kan dømme de mænd, der udstedte disse umenneskelige ordre. [K](#)

Forfatteren retter en særlig tak til Terry Ayling for at være model, assistance med lys og hans endeløse tålmodighed.

Steve Jones er en undervandsfotograf og journalist, hvis prisbelønnede arbejde er blevet udgivet i over 30 lande i løbet af en karriere, der strækker sig over tre årtier. Han er en sand allrounder, og hans opgaver har omfattet kolossale slagskibsvrag i det dybe Nordatlanten og møder med de største polarrovdyr i minusgrader til ækvatoriale havlandskaber, der er oversvømmet af stærke

og dæksmaskineri almindelige.

Der var et rigt dyreliv under hele dykket. Ud over de store stimer af fisk var det som om, at hummere eller kongeål kiggede frem fra enhver åbning. Hvis vi var nået op til agterstavnen, havde vi måske have fundet en 4-tommers hurtigskydende dækkanon, et af de kendte tegn, der adskilte ambulancetransporten fra et ubevæbnet hospitalsskib. Vraget af *Warilda* er et som man ikke glemmer, når man først har besøgt det.

Eftertanker

Tretten allierede hospitalsskibe blev torpederet i Første Verdenskrig, og adskillige andre på alle sider gik tabt på grund af miner, inklusive det mest berømte af dem alle – *Britannic*. Men selv efter at Tyskland havde erklæret sine intentioner om at angribe disse skibe, var der flere eksempler på, at ubådscheferne

FAKTA

SÅDAN DYKKER DU PÅ VRAGENE:

Start fra Brighton

Kontakt: Steve Johnson, ejer Channel Diver

channeldiving.com

Der kan arrangeres overnatningsture med ophold i Fécamp for at dykke begge vrag, eller hvert vrag kan dykkes på en enkelt (lang) dagstur. [K](#)

strømme. Han er Blancpain Edition Fifty Fathoms-fotograf, feldredaktør hos Ocean Geographic Society og medlem af Ocean Artists Society. Hans grundigt researchede forfatterskab dækker både maritim historie og marin økologi. Læs mere på: millionfish.com eller Instagram [@photostevejones](https://www.instagram.com/photostevejones).

REFERENCER OG YDERLIGERE LÆSNING:

MCGREAL S (2009) *KRIGEN PÅ HOSPITALSSKIBE 1914-1918*. PEN AND SWORD MARITIME

MCCARTNEY I (2002) *LOST PATROLS: SUBMARINE WRECKS OF THE ENGLISH CHANNEL*. PERISCOPE PUBLISHING LTD.

YOUNG R, ARMSTRONG P (2009) *SILENT WARRIORS: SUBMARINE WRECKS OF THE UNITED KINGDOM, VOLUME 2*. THE HISTORY PRESS.

WRECKSITE.EU/WRECK.ASPX?11280

WRECKSITE.EU/WRECK.ASPX?1951

